

Capítol novè

ESPIRITUALITAT MATRIMONIAL I FAMILIAR

313. La caritat adquireix matisos diferents, segons l'estat de vida al qual cada un hagi estat cridat. Ja fa diverses dècades, quan el Concili Vaticà II es referia a l'apostolat dels laics, destacava l'espiritualitat que brolla de la vida familiar. Deia que l'espiritualitat dels laics «ha d'assumir característiques peculiars per raó de l'estat de matrimoni i de família»³⁶⁷ i que les preocupacions familiars no han de ser una cosa aliena «al seu estil de vida espiritual».³⁶⁸ Llavors val la pena que ens aturem breument a descriure algunes notes fonamentals d'aquesta espiritualitat específica que es desenvolupa en el dinamisme de les relacions de la vida familiar.

Espiritualitat de la comunió sobrenatural

314. Sempre hem parlat de la inhabitació divina en el cor de la persona que viu en gràcia. Avui podem dir també que la Trinitat està present en el temple de la comunió matrimonial. Així com habita en les lloances del seu poble (cf. *Sl* 22,4), viu íntimament en l'amor conjugal que li dóna glòria.

315. La presència del Senyor habita en la família real i concreta, amb tots els seus patiments, lluites, alegries i propòsits quotidians. Quan es viu en família, allà és difícil fingir i mentir, no podem mostrar una màscara. Si l'amor anima aquesta autenticitat, el Senyor hi regna amb el seu goig i la seva pau. L'espiritualitat de l'amor familiar està feta de milers de gestos reals i concrets. En aquesta varietat de dons i de trobades que maduren la comunió, Déu té el seu estatge. Aquest lliurament associa «alhora l'humà i el diví»,³⁶⁹ perquè està plena de l'amor de Déu. En definitiva, l'espiritualitat matrimonial és una espiritualitat del vincle habitat per l'amor diví.

316. Una comunió familiar ben viscuda és un veritable camí de santificació en la vida ordinària i de creixement místic, un mitjà per a la unió íntima amb Déu. Perquè les exigències fraterne i comunitàries de la vida en família són una ocasió per obrir més i més el cor, i això fa possible una trobada amb el Senyor cada vegada més ple. Diu la Paraula de Déu que «qui no estima el seu germà està en les tenebres» (*1Jn* 2,11), «roman en la mort» (*1Jn* 3,14) i «no ha conegut Déu» (*1Jn* 4,8). El meu predecessor

Benet XVI ha dit que «tancar els ulls davant el proïsme ens converteix també en cecs davant Déu»,³⁷⁰ i que l'amor és en el fons l'única llum que «il·lumina constantment un món fosc».³⁷¹ Només «si ens estimem els uns als altres, Déu està en nosaltres, i el seu amor ha arribat a nosaltres a la seva plenitud» (*1Jn* 4,12). Ja que «la persona humana té una innata i estructural dimensió social»,³⁷² i «l'expressió primera i originària de la dimensió social de la persona és el matrimoni i la família»,³⁷³ l'espiritualitat s'encarna en la comunió familiar. Llavors, els qui tenen profunds desitjos espirituals no han de sentir que la família els allunya del creixement en la vida de l'Esperit, sinó que és un camí que el Senyor fa servir per portar-los als cimals de la unió mística.

Units en pregària a la llum de la Pasqua

317. Si la família aconsegueix concentrar-se en Crist, ell unifica i il·lumina tota la vida familiar. Els dolors i les angoixes s'experimenten en comunió amb la creu del Senyor, i l'abraçada amb ell permet suportar els pitjors moments. En els dies amargs de la família hi ha una unió amb Jesús abandonat que pot evitar un trencament. Les famílies arriben a poc a poc, «amb la gràcia de l'Esperit Sant, la seva santedat a través de la vida matrimonial, participant també en el misteri de la creu de Crist, que transforma les dificultats i sofriments en una ofrena d'amor».³⁷⁴ D'altra banda, els moments de goig, el descans o la festa, i fins i tot la sexualitat, s'experimenten com una participació en la vida plena de la seva Resurrecció. Els cònjuges conformen amb diversos gestos quotidians aquest «espai teològic en el qual es pot experimentar la presència mística del Senyor ressuscitat».³⁷⁵

318. La pregària en família és un mitjà privilegiat per expressar i enfortir aquesta fe pasqual.³⁷⁶ Es poden trobar uns minuts cada dia per estar units davant el Senyor viu, dir-li les coses que preocupen, pregar per les necessitats familiars, pregar per algun que estigui passant un moment difícil, demanar-li ajuda per estimar, donar-li gràcies per la vida i per les coses bones, demanar a la Verge que protegeixi amb el seu mantell de mare. Amb paraules senzilles, aquest moment de pregària pot fer moltíssim bé a la família. Les diverses expressions de la pietat popular són un tresor d'espiritualitat per a moltes famílies. El camí comunitari de pregària arriba a la seva culminació participant junts de l'Eucaristia, especialment enmig del repòs dominical. Jesús truca a la porta de la família per compartir amb ella la Cena eucarística (cf. *Ap* 3,20). Allà, els esposos

poden tornar sempre a segellar l'aliança pasqual que els ha unit i que reflecteix l'Aliança que Déu ha fet amb la humanitat en la Creu.³⁷⁷ L'Eucaristia és el sagrament de la nova Aliança on s'actualitza l'acció redemptora de Crist (cf. *Lc* 22,20). Així es noten els llaços íntims que hi ha entre la vida matrimonial i l'Eucaristia.³⁷⁸ L'aliment de l'Eucaristia és força i estímul per viure cada dia l'aliança matrimonial com a «Església domèstica».³⁷⁹

Espiritualitat de l'amor exclusiu i lliure

319. En el matrimoni es viu també el sentit de pertànyer completament només a una persona. Els esposos assumeixen el desafiament i l'anhel d'envellir i desgastar junts i així reflecteixen la fidelitat de Déu. Aquesta ferma decisió, que marca un estil de vida, és una «exigència interior del pacte d'amor conjugal»,³⁸⁰ perquè «qui no es decideix a estimar per sempre, és difícil que pugui estimar de debò un sol dia».³⁸¹ Però això no tindria sentit espiritual si es tractés només d'una llei viscuda amb resignació. És una pertinença del cor, allà on només Déu veu (cf. *Mt* 5,28). Cada matí, en aixecar-se, es torna a prendre davant Déu aquesta decisió de fidelitat, passi el que passi al llarg de la jornada. I cada un, quan va a dormir, espera llevar-se per continuar aquesta aventura, confiant en l'ajuda del Senyor. Així, cada cònjuge és per a l'altre signe i instrument de la proximitat del Senyor, que no ens deixa sols: «Jo sóc amb vosaltres dia rere dia fins a la fi del món» (*Mt* 28,20).

320. Hi ha un punt on l'amor de la parella aconsegueix el seu major alliberament i esdevé un espai de sana autonomia: quan cada un descobreix que l'altre no és seu, sinó que té un amo molt més important, el seu únic Senyor. Ningú més no pot pretendre prendre possessió de la intimitat més personal i secreta de l'ésser estimat i només ell pot ocupar el centre de la seva vida. Alhora, el principi de realisme espiritual fa que el cònjuge ja no pretengui que l'altre sadolli completament les seves necessitats. Cal que el camí espiritual de cada un –com bé indicava Dietrich Bonhoeffer– l'ajudi a «desil·lusionar-se» de l'altre,³⁸² a deixar d'esperar d'aquesta persona el que només és propi de l'amor de Déu. Això exigeix un despullament interior. L'espai exclusiu que cada un dels cònjuges reserva al seu tracte solitari amb Déu, no sols permet curar les ferides de la convivència, sinó que possibilita trobar en l'amor de Déu el sentit de la

pròpia existència. Necessitem invocar cada dia l'acció de l'Esperit perquè aquesta llibertat interior sigui possible.

Espiritualitat de la cura, del consol i de l'estímul

321. «Els esposos cristians són mútuament per a si, per als seus fills i per als restants familiars, cooperadors de la gràcia i testimonis de la fe».383 Déu els crida a engendrar i a tenir cura. Per això mateix, la família «ha estat sempre l'"hospital" més proper».384 Tinguem-nos cura, sostinguem-nos i estimem-nos els uns als altres, i visquem-ho tot com una part de la nostra espiritualitat familiar. La vida en parella és una participació en l'obra fecunda de Déu, i cada un és per a l'altre una permanent provocació de l'Esperit. L'amor de Déu s'expressa «a través de les paraules vives i concretes amb què l'home i la dona es declaren el seu amor conjugal».385 Així, tots dos són entre si reflexos de l'amor diví que consola amb la paraula, la mirada, l'ajuda, la carícia, l'abraçada. Per això, «voler formar una família és animar-se a ser part del somni de Déu, és animar-se a somiar amb Ell, és animar-se a construir amb Ell, és animar-se a jugar-se amb Ell aquesta història de construir un món on ningú no se senti sol».386

322. Tota la vida de la família és un «pasturatge» misericordiós. Cada un, amb cura, pinta i escriu en la vida de l'altre: «Vosaltres sou la nostra carta, escrita en els nostres cors [...] no amb tinta, sinó amb l'Esperit del Déu viu» (2Co 3,2-3). Cada un és un «pescador d'homes» (Lc 5,10) que, en el nom de Jesús, «tira les xarxes» (Lc 5,5) en els altres, o un pagès que treballa en aquesta terra fresca que són els seus éssers estimats, estimulants el millor d'ells. La fecunditat matrimonial implica promoure, perquè «estimar un ésser és esperar d'ell alguna cosa indefinible i imprevisible; i és, al mateix temps, proporcionar d'alguna manera el mitjà de respondre a aquesta espera».387 Això és un culte a Déu, perquè és ell qui ha sembrat moltes coses bones en els altres esperant que les fem créixer.

323. És una profunda experiència espiritual contemplar cada ésser estimat amb els ulls de Déu i reconèixer Crist en ell. Això reclama una disponibilitat gratuïta que permeti valorar la seva dignitat. Es pot estar plenament present davant l'altre si un es lliura «perquè sí», oblidant tot el que hi ha al voltant. L'ésser estimat mereix tota l'atenció. Jesús era un model perquè, quan algú s'acostava a conversar amb ell, aturava

la seva mirada, mirava amb amor (cf. *Mc* 10,21). Ningú no se sentia desatès en la seva presència, ja que les seves paraules i els seus gestos eren expressió d'aquesta pregunta: «Què vols que et faci?» (*Mc* 10,51). Això es viu enmig de la vida quotidiana de la família. Hi recordem que aquesta persona que viu amb nosaltres ho mereix tot, ja que posseeix una dignitat infinita, essent objecte de l'amor immens del Pare. Així brolla la tendresa, capaç de «suscitar en l'altre la joia de sentir-se estimat. Aquesta s'expressa, en particular, en abocar-se amb atenció exquisida als límits de l'altre, especialment quan emergeixen de manera evident».388

324. Sota l'impuls de l'Esperit, el nucli familiar no sols acull la vida generant-la en el seu propi si, sinó que s'obre, surt de si per vessar el seu bé en d'altres, per cuidar-los i buscar la seva felicitat. Aquesta obertura s'expressa particularment en l'hospitalitat,389 encoratjada per la Paraula de Déu d'una manera suggestiva: «no oblideu l'hospitalitat: per ella alguns, sense saber-ho, van allotjar àngels» (*He* 13,2). Quan la família acull i surt cap als altres, especialment cap als pobres i abandonats, és «símbol, testimoni i participació de la maternitat de l'Església».390 L'amor social, reflex de la Trinitat, és en realitat el que unifica el sentit espiritual de la família i la seva missió fora de si, perquè fa present el kerigma amb totes les seves exigències comunitàries. La família viu la seva espiritualitat pròpia essent, al mateix temps, una Església domèstica i una cèl·lula vital per transformar el món.391

* * *

325. Les paraules del Mestre (cf. *Mt* 22,30) i les de sant Pau (cf. *ICo* 7,29-31) sobre el matrimoni, estan inserides –no casualment– en la dimensió última i definitiva de la nostra existència, que necessitem recuperar. D'aquesta manera, els matrimonis podran reconèixer el sentit del camí que estan recorrent. Perquè, com recordem diverses vegades en aquesta Exhortació, cap família no és una realitat celestial i confeccionada d'una vegada per sempre, sinó que requereix una progressiva maduració de la seva capacitat d'estimar. Hi ha una crida constant que ve de la comunió plena de la Trinitat, de la unió preciosa entre Crist i la seva Església, d'aquesta comunitat tan bella que és la família de Natzaret i de la fraternitat immaculada que hi ha entre els sants del cel. Però a

més, contemplar la plenitud que encara no arribem, ens permet relativitzar el recorregut històric que estem fent com a famílies, per deixar d'exigir a les relacions interpersonals una perfecció, una puresa d'intencions i una coherència que només podrem trobar al Regne definitiu. També ens impedeix jutjar amb duresa els qui viuen en condicions de molta fragilitat. Tots som cridats a mantenir viva la tensió cap a un més enllà de nosaltres mateixos i dels nostres límits, i cada família ha de viure en aquest estímul constant. Caminem, famílies, continuem caminant. El que se'ns promet és sempre més. No desesperem a causa dels nostres límits, però tampoc no renunciem a buscar la plenitud d'amor i de comunió que se'ns ha promès.

Pregària a la Sagrada Família

Jesús, Maria i Josep,
 en vosaltres contemplem
 l'esplendor del veritable amor,
 a vosaltres, confiats, ens dirigim.

Sagrada Família de Natzaret,
 fes també de les nostres famílies
 lloc de comunió i cenacle de pregària,
 autèntiques escoles de l'Evangelí
 i petites Esglésies domèstiques.

Sagrada Família de Natzaret,
 que mai més no hi hagi en les famílies episodis
 de violència, de foscor i divisió;
 que el qui hagi estat ferit o escandalitzat
 sigui aviat consolat i curat.

Sagrada Família de Natzaret,

fes prendre consciència a tots
del caràcter sagrat i inviolable de la família,
de la seva bellesa en el projecte de Déu.

Jesús, Maria i Josep,
escolteu, acolliu la nostra súplica.
Amén.

Donat a Roma, prop de Sant Pare, en el Jubileu Extraordinari de la
Misericòrdia, el 19 de març, solemnitat de sant Josep, de l'any 2016, el quart del
meu Pontificat.

Francesc

Traducció de Documents d'Església